

Raport miesięczny o stanie niemieckiej gospodarki (10/2014)

Gospodarka narodowa

Pomimo osłabienia wzrostu gospodarczego w II kw. br., koniunktura podlega nadal trendowi rosnącemu. W czerwcu przemysł przetwórczy odnotował pierwsze wyraźne sygnały świadczące o nadchodzącym ożywieniu. Do wcześniejszego spowolnienia koniunktury przyczyniło się wiele różnych czynników. Łagodna zima spowodowała przesunięcia produkcji budowlano-montażowej na pierwsze miesiące roku. Równocześnie rozczarowujące wyniki gospodarcze strefy euro i inne wydarzenia geopolityczne przyhamowały wzrost niemieckiej gospodarki. Znajduje się ona jednak nadal w dobrej kondycji. Przy zmniejszeniu niepewności związanej z sytuacją geopolityczną, niemiecka gospodarka rosnąć będzie nadal w umiarkowanym tempie.

Po wzroście PKB w I kw. br. o 0,7% kw/kw, w II kw. zanotowano spadek o 0,2% kw/kw. Przy przewadze wzrostu importu nad eksportem, spadek ten odpowiada negatywnemu wkładowi handlu zagranicznego do PKB. W popycie krajowym obserwowano w II kw. br. stagnację. Podczas gdy zarówno spożycie prywatne, jak i wydatki konsumpcyjne państwa nieznacznie wzrosły (w obu przypadkach o 0,1% kw/kw.), obniżyły się nakłady brutto na środki trwałe. Inwestycje w środki trwałe zmniejszyły się o 0,4% jako reakcja na konflikty międzynarodowe. Inwestycje w budynki były niższe o 4,2%. Wzrosły zapasy magazynowe przedsiębiorstw.

Przetwórstwo przemysłowe

Sektor przemysłu udanie zainaugurował początek III kw. Zanotowano wzrost o 1,9%, przy wzroście aktywności zarówno w produkcji przemysłowej, jak i w budownictwie. Tak dobry wynik ma jednak związek z późno w tym roku wypadającymi wakacjami letnimi. W nadchodzącym czasie należy się więc spodziewać pewnego efektu przeciwnego.

Produkcja przemysłowa w lipcu wzrosła znacznie o 2,6% m/m. W całym drugim kwartale spadła jednak o 0,9% kw/kw. Podstawą zanotowanego w lipcu wzrostu była produkcja dóbr inwestycyjnych (+5,0% m/m, w tym wzrost produkcji pojazdów mechanicznych i ich części +11,8% m/m). Również i w tym przypadku na tempo wzrostu wpłynął późniejszy termin wakacji letnich. Produkcja przemysłowa rosła w lipcu także w innych branżach przemysłu, w tym w produkcji dóbr zaopatrzeniowych.

Przychody przedsiębiorstw przemysłowych wzrosły w lipcu o 0,9% m/m, po raz drugi z rzędu, przy czym krajowe rosły szybciej od zagranicznych. Szybki wzrost przychodów producentów dóbr inwestycyjnych na rynku krajowym może świadczyć o tym, że działalność inwestycyjna przedsiębiorstw zaczyna przyspieszać po zapaści w II kw. br. Stopień wykorzystania mocy produkcyjnych spadł w III kw. br. nieznacznie do 84%, porusza się jednak w dalszym ciągu w okolicach średniej długoterminowej.

Po dwukrotnych spadkach w miesiącach poprzednich, lipiec zaskoczył wzrostem zamówień dla niemieckiego przemysłu. Wzrost o 4,6% m/m był najwyższym zanotowanym w br., głównie za sprawą dużych zamówień zagranicznych. Z ich pominięciem wzrost zamówień wyniósł w lipcu 2,1% m/m. W podziale na rodzaje dóbr największy wzrost zanotowano w

grupie dóbr inwestycyjnych (+8,5%). Najszybciej rosły zamówienia z krajów trzecich (+9,8% m/m), zamówienia krajowe wzrosły w lipcu o 1,7% m/m.

Wraz z coraz niższą dynamiką koniunktury w II kw. pogarszały się odczyty wskaźników wyprzedzających. Odczyt wskaźnika ZEW, bazującego na ocenach specjalistów z dziedziny finansów, spadł w sierpniu br. po raz 7 z rzędu. Pogorszyły się także nastroje przedsiębiorstw mierzone wskaźnikiem Ifo, publikowanym przez monachijski instytut badań nad gospodarką. Spadki nastrojów związane są ze wzrostem ryzyk związanych z sytuacją geopolityczną. Przemysł znajduje się jednak w dobrej kondycji i przy zmniejszeniu się ryzyk zewnętrznych ponownie uwidocznią się tendencje wzrostowe.

Produkcja budowlano-montażowa wzrosła w lipcu o 1,7% m/m, po wzroście w czerwcu wynoszącym 1,0%. Tym samym produkcja kształtowała się na poziomie nieco wyższym niż w słabym II kw. br., jednak zdecydowanie niżej niż w I kw.

Perspektywy dla budownictwa są w dalszym ciągu korzystne. Zamówienia zostały w II kw. br. co prawda ograniczone, jednak wcześniejszy wysoki ich poziom sprawił, że portfele zamówień przedsiębiorstw są dobrze wypełnione. Utrzymujące się korzystne warunki finansowania inwestycji ożywiają koniunkturę w budownictwie mieszkaniowym. Rozwija się także budownictwo drogowe i podziemne, opierające się głównie na zamówieniach sektora publicznego. W ostatnim czasie zwolniły natomiast inwestycje budowlane sektora przedsiębiorstw.

Tabela 1. Dynamika produkcji przemysłu i zamówień					
Przemysł					
Zmiana wolumenu w stosunku do okresu poprzedzającego w %, wyrównana sezonowo					
Produkcja	I kw	II kw	MAJ	CZE	LIP
Łącznie	0,9	-1,0	-1,6	0,1	2,8
Dobra zaopatrzeniowe	0,9	-1,6	-2,3	0,5	0,7
Dobra inwestycyjne	1,1	-0,8	-0,3	-0,9	5,5
Dobra konsumpcyjne	0,9	-0,3	-3,3	1,7	0,2
Obroty					
Łączne	1,5	-0,9	-1,8	1,5	0,9
Rynek wewnętrzny	1,7	-1,1	-3,1	1,7	1,3
Rynki zagraniczne	1,3	-0,8	-0,5	1,2	0,6
Zamówienia					
Łączne	0,0	-0,4	-1,7	-2,8	4,6
Rynek wewnętrzny	1,9	-1,0	-2,5	-1,5	1,7
Rynki zagraniczne	-1,3	0,1	-1,2	-3,5	6,9
Dobra zaopatrzeniowe	0,3	-1,0	-3,4	2,1	0,3
Dobra inwestycyjne	-0,2	-0,2	-0,7	-6,0	8,5
Dobra konsumpcyjne	0,4	1,6	-1,2	-0,6	-2,9

Źródło: Federalne Ministerstwo Gospodarki, Schlaglichter der Wirtschaftspolitik, Monatsbericht 10/2014

Spożycie prywatne

Po wyraźnym wzroście konsumpcji prywatnej o 0,8% kw/kw. w I kw. 2014 roku, II kw. przyniósł kolejny wzrost o 0,1% kw/kw. W porównaniu do roku 2013 wyniki z II kw. były lepsze o 1,0%. Warunki ramowe rozwoju konsumpcji prywatnej są w dalszym ciągu korzystne. Jednocześnie zarówno w handlu detalicznym, jak i u konsumentów widoczna jest niepewność związana z trwającymi konfliktami geopolitycznymi.

Przychody w handlu detalicznym zmniejszyły się w lipcu o 1,1%, po spadkach zanotowanych w II kw. br. Tendencja spadkowa dominuje obecnie także w handlu samochodami: ilość rejestracji nowych pojazdów poza pojazdami firmowymi spadała w sierpniu o 2,0% r/r.

Niepewność widoczna jest również w odczytach wskaźników wyprzedzających. Wskaźnik nastrojów GfK w handlu detalicznym zanotował w lipcu najniższy stan od ponad roku. Prognozuje się, że wskaźnik nastrojów konsumenckich GfK, którego notowania są ostatnio najwyższe od 2006 roku, obniży się we wrześniu br. o 0,3 pkt. do poziomu 8,6 pkt.

Zarówno oczekiwania płacowe, jak i skłonność konsumentów do zakupów są w dalszym ciągu bardzo wysokie. Warunki ramowe rozwoju konsumpcji są więc w dalszym ciągu korzystne. Dzieje się tak głównie za sprawą solidnego rynku pracy. Dochody gospodarstw domowych wzrosły w II kw. br. o 2,1% r/r, co przy niewielkiej inflacji oznacza realny wzrost siły nabywczej gospodarstw.

Handel zagraniczny

Miesięczny eksport towarów przekroczył w lipcu po raz pierwszy w historii wartość 100 mld EUR. Należy jednak pamiętać, że wynik ten jest skutkiem m.in. przypadających w br. później niż zwykle wakacji letnich. Powolny rozwój gospodarczy w strefie euro oraz w gospodarce światowej wstrzymują oczekiwania eksportowe niemieckich przedsiębiorstw.

Niemiecki eksport towarów i usług wzrósł w lipcu wyraźnie o 4,0% (ceny bieżące). W całym II kw. zanotowano wzrost wynoszący tylko 0,4%. Przy utrzymujących się bez zmian cenach eksportu realna jego wartość wzrosła w podobnym wymiarze.

Import towarów i usług spadł w lipcu br. w cenach bieżących o 0,8%. Spadek wynikał częściowo z obniżających się cen importu, głównie w przypadku nośników energii. W całym II kw. ceny importu były o 0,1% wyższe niż w I kw.

Saldo bilansu handlowego Niemiec z zagranicą w lipcu br. wyniosło w cenach bieżących 23,4 mld EUR, o 5,0 mld EUR więcej niż w czerwcu.

Narodowe wskaźniki wyprzedzające dla handlu zagranicznego wskazują obecnie na niejednoznaczną sytuację. Zagraniczne przychody niemieckich przedsiębiorstw przemysłowych wzrosły nieznacznie w ostatnich 3 miesiącach. Podobną tendencję zanotowano w przypadku zagranicznych zamówień. Oczekiwania eksportowe firm pogarszały się jednak, pomimo wzrostu konkurencyjności cenowej niemieckich produktów za sprawą osłabienia się euro. Wydaje się jednak, że nadchodzące miesiące przyniosą raczej niewielką dynamikę niemieckiego eksportu.

Tabela 2. Handel zagraniczny					
(wymiana towarowa, w cenach bieżących)	I kw	II kw	MAJ	CZE	LIP
Zmiana w stosunku do okresu poprzedzającego w %, wyrównana sezonowo					
Eksport	0,2	0,4	0,2	0,6	4,0
Import	-0,5	0,1	-1,2	1,7	-0,8
Zmiana w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego w %					
Eksport	3,1	1,7	4,3	1,2	8,5
Strefa euro	2,2	2,2	4,3	0,3	6,2
kraje UE spoza strefy euro	10,8	7,9	9,4	7,1	15,9
Państwa trzecie	0,3	-1,6	2,1	-0,8	7,2
Import	4,4	0,8	-0,4	2,1	1,0
Strefa euro	4,9	1,1	-2,8	3,8	-0,5
kraje UE spoza strefy euro	8,8	6,8	5,1	7,9	10,3
Kraje trzecie	2,2	-2,8	-0,8	-3,1	-1,8

Źródło: Federalne Ministerstwo Gospodarki, Schlaglichter der Wirtschaftspolitik, Monatsbericht 10/2014

Rynek pracy

Pomimo ochłodzenia koniunktury w II kw. br. rynek ma nadal solidne podstawy. W dalszym ciągu obserwuje się wzrost zatrudnienia, szczególnie w przypadku umów objętych ubezpieczeniem społecznym. W sierpniu zanotowano co prawda tylko nieznaczną zmianę ilości bezrobotnych (-1.000 do lipca, dane wyrównane sezonowo), równocześnie jednak wzrastały wskaźniki wyprzedzające popytu na pracę. W nadchodzących miesiącach oczekiwane jest utrzymanie pozytywnych tendencji na tym rynku.

W lipcu br. czynnych zawodowo było 42,7 mln osób, o 777.000 więcej niż przed rokiem i 457.000 więcej niż w czerwcu (dane wyrównane sezonowo). Umowy o pracę objęte ubezpieczeniem społecznym posiadało w czerwcu br. (ostatnie dostępne dane Federalnego Urzędu Pracy) 30,2 mln osób, o 549.000 więcej niż przed rokiem i o 89.000 więcej niż przed miesiącem. Stopa bezrobocia wyniosła w sierpniu br. 6,7%, wobec 6,6% z lipca.

Tabela 3. Podstawowe dane niemieckiego rynku pracy					
Osoby bezrobotne	I kw	II kw	CZE	LIP	SIE
Liczba osób bezrobotnych (mln)	3,131	2,941	2,833	2,871	2,902
Zmiana r/r (tys.)	-21	-55	-32	-43	-44
Zmiana do okresu poprzedzającego (tys.)*	-46	-19	7	-11	1
stopa bezrobocia (%)	7,2	6,6	6,5	6,6	6,7
Osoby czynne zawodowo	I kw	II kw	MAJ	CZE	LIP
Liczba osób czynnych zawodowo (mln)	41,7	42,1	42,2	42,2	42,7
Zmiana r/r (tys.)	345	388	389	377	777
Zmiana do okresu poprzedzającego (tys.)*	126	89	21	16	457
Umowy o pracę z ubezpieczeniem społecznym	IV kw	I kw	KWI	MAJ	CZE
Ilość (mln)	30,1	29,8	30,0	30,1	30,2
Zmiana r/r (tys.)	352	442	476	468	549
Zmiana do okresu poprzedzającego (tys.)*	94	166	37	25	89
* dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo					

Źródło: Federalne Ministerstwo Gospodarki, Schlaglichter der Wirtschaftspolitik, Monatsbericht 10/2014

Ceny

Ceny rosną w Niemczech w dalszym ciągu najwolniej od lat. Wraz z powolnym wzrostem gospodarki światowej w lipcu po raz kolejny obniżyły się ceny importu, głównie w przypadku paliw. Inflacja w sierpniu nie uległa zmianie w stosunku do lipca i wyniosła 0,8% r/r, pomimo, że wraz z początkiem sezonu urlopowego obserwuje się zwyczajowo wzrost tego wskaźnika.

Cena ropy naftowej gatunku brent obniżała się w miesiącach letnich stopniowo, spadając na początku września po raz pierwszy w br. do poziomu poniżej 100 dolarów amerykańskich za baryłkę. W połowie września baryłka kosztowała już ok. 96 dolarów, o 6% mniej niż przed miesiącem i 14% mniej niż przed rokiem.

Ceny importu w lipcu br. spadły o 0,4% m/m i 1,7% r/r, wpisując się w widoczny ostatnio trend. Spadek związany był po raz kolejny z obniżkami cen energii. Pomimo konfliktu na Ukrainie ceny ropy naftowej spadły wyraźnie w miesiącach letnich. Ceny importu spadają tym samym nieprzerwanie od ponad 1,5 roku. W ujęciu rocznym najbardziej widoczne są spadki cen surowców (-9,2% r/r).

Ceny eksportu w lipcu wzrosły nieznacznie o 0,1% m/m. Największy wzrost cen zanotowano w przypadku dóbr zaopatrzeniowych. W ujęciu rocznym ceny eksportu były w tym samym miesiącu nieznacznie niższe (-0,1% r/r), przy niższych o 7,7% cenach w sektorze energii i wyższych o 0,8% cenach dóbr konsumpcyjnych. Wskaźnik Terms of trade był dla niemieckiej gospodarki w lipcu br. o 1,6% wyższy niż przed rokiem, przy cenach importu malejących szybciej niż ceny eksportu.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w sierpniu nie zmienił się w stosunku do lipca (0,8% m/m). Tańsze były przede wszystkim artykuły żywnościowe (spadki notuje się tu już od 7 miesięcy) oraz paliwa płynne. Wraz z rozpoczęciem sezonu urlopowego podrożały podróże, ceny odzieży i obuwia podniosły się na skutek zmiany kolekcji z letnich na jesienne.

Opracował: Michał Wielgosz, WPHI Berlin, 30.10.2014